

LETOŠNJA OSEBNA POTROŠNJA

»Novi« potrošni predmeti

Ena izmed osnovnih smernic četrtega plenuma Socialistične zveze delovnega ljudstva Jugoslavije in ena izmed najvažnejših nalog družbenega plana za letošnje leto je bilo izboljšanje življenjskega standarda. Letošnje leto je hkrati tudi prvo leto petletnega družbenega plana gospodarskega razvoja od l. 1957 do 1961 in je tako s to plansko nalogo hkrati opredeljen tudi začetek vsega naslednjega razdobja, v katerem naše gospodarstvo po besedah tovariša Milentija Popovića »po eni strani omogoča hitrejši razvoj osebne potrošnje, toda prav tako terja ta pospešeni razvoj kot pogoj svojega lastnega nadaljnega razvoja.«

V svoji resoluciji o osebni in splošni potrošnji je zvezna ljudska skupščina med drugim poudarila, da je dosedanje gibanje osebne potrošnje rezultat razmer, v katerih se je razvijalo vse gospodarstvo v povojnem razdobju, kakor je podedovana zaostalost gospodarstva, obseg in smeri investiranja, zaostajanje kmetijstva za splošnim razvojem, znatno odvajanje sredstev za negospodarsko potrošnjo in posebne težave v plačilni bilanci.

Skupščina postavlja v resoluciji nalogo, da »mora biti pri odmerjanju drugih oblik potrošnje in ugotavljanju smeri investiranja osebna potrošnja izhodna osnova in eden izmed bistvenih proporcev v razdelitvi dohodka.«

Po dosedanjem gibanju osebne potrošnje in ocenah do konca leta bodo predvidevanja družbenega plana presežena: določeno je bilo, da se bo skupna osebna potrošnja v državi povečala za 9,5 odstotka ali za 7,5 odstotka na prebivalca. Povečala pa se je za 13 odstotkov ali za 11 odstotkov na posameznega prebivalca. Ker je s perspektivnim planom določeno povprečno letno povišanje od 6 do 7 odstotkov ali 4 do 5 odstotkov na prebivalca, bo s tem v tem prvem letu presežena povprečna letna stopnja povečanja za vse petletno obdobje. S tem bomo znaten del porasta osebne potrošnje dosegli že v začetku razdobja. To je zelo ugodna okoliščina, ker po eni strani že od začetka postavlja plačo kot učinkovito spodbudo za produktivnejše in boljše delo, po drugi strani pa dovoljuje, da preidemo v prihodnjih letih k postopnemu, bolj odmerjenemu porastu, brez naglih sprememb, ki za gospodarstvo niso zaželene.

Prav tako računajo, da je letos potrošnja na prebivalca nekaj višja kakor pred vojno. Tak porast osebne potrošnje v letošnjem letu je bil mogoč predvsem zaradi večje proizvodnje industrijskega blaga (glej stalni statistični prikaz na peti strani), visoke kmetijske proizvodnje in večjega uvoza. Tako oblikovani skladi potrošnega blaga so »pokrili« povečane dohodke prebivalstva, posebno povišanje plač (o čemer smo nicali v zadnji številki), socialnih prejemkov, potrošniških kreditov in dohodkov kmetovalcev iz prodaje kmetijskih pridelkov. Denarna sredstva za osebno potrošnjo so se v primerjavi z lanskim letom povečala za 14 odstotkov, skladi industrijskega blaga iz domače proizvodnje in uvoza za 21 odstotkov, razpoložljivi skladi kmetijskih pridelkov pa za približno 15 odstotkov.

Različen porast potrošnje

Porast potrošnje ni enako razporejen na vse prebivalstvo. Kakor cenijo, znaša odstotek porasta na prebivalca v mestu 11,5 odstotka, na vasi pa 10 odstotkov. Odstotek je različen tudi za delavce in uslužbence, kar je bilo odvisno od kvalifikacij in strok ali gospodarskih vej, v katerih delajo. To je mogoče videti tudi po prejemkih iz delovnega razmerja, po katerih lahko ocenimo tudi potrošnjo. V prejšnji številki smo (na tretji strani) opisali povišanje plač po kvalifikacijah. Tu objavljamo pregled, ki kaže gibanje plač po gospodarskih področjih. V tabeli so navedeni odstotki povišanja denarnih prejemkov delavcev v prvem polletju letošnjega leta v primerjavi s prvim polletjem lanskega leta:

Industrija	15
Gradbeništvo	14
Trgovina in gostinstvo	21
Kmetijska posestva	10

V državni administraciji so se plače povišale občutno manj kakor v gospodarstvu, najmanj pa so se povišali prejemki upokojujencev.

Nastopile so tudi določene spremembe v izbiri blaga, ki ga trošimo. Ker je prebivalstvo bolj založeno z živili, se začena v večji meri odločati za nakup industrijskega blaga. Še lani je odpadlo na neživilsko, to je predvsem industrijsko blago 48,7 odstotka, letos pa 52,3 odstotka.

Hkrati se v potrošnji čedalje bolj pojavljajo v nekem pomenu novi predmeti, ki jih pred nekaj leti ni bilo ali pa jih je bilo zelo malo. Navajamo indekse potrošnje teh predmetov na prebivalca (leto 1956 smo vzeli kot 100):

	1952	Ocena 1957
Dvokolesa	61	114
Sivalni stroji	—	153
Motorna kolesa	—	119
Radijski aparati	33	164
Elektr. aparati za gospodinjstvo	7	121
Hladilniki	—	121
Električni štedilniki	—	235
Pralni stroji	—	240

V l. 1952 je bilo porabljenega električnega toka 17 kilovatnih ur na prebivalca, lani 36, a letos računajo z 42 kilovatnimi urami na prebivalca.

Potrošnja naštetih predmetov je še skromna, označuje pa začetek ugodnejšega gibanja, in težnja je čedalje močnejša. Nadaljnje gibanje bo v marsičem odvisno od prizadevanja domače električne industrije in kovinske predelovalne industrije, če bosta popolnoma obvladali proizvodnjo teh predmetov.

Potrošnja drugih industrijskih izdelkov se je prav tako občutno dvignila na prebivalca. Naj navedemo, kako se je gibal za nekatere pomembnejše predmete:

	1952	1956	Ocena 1957
Bombažne tkanine kv. m.	4,7	6,6	8,3
Volnene tkanine kv. m.	0,9	1,1	1,4
Usnjena obutev, parov	0,5	0,7	0,8
Premog, kg	330	527	523
Posoda, kg	0,27	0,25	0,37
Zarnice, kosov	0,20	0,25	0,42
Milo, kg	1	1,37	1,44
Luksuzno pohištvo, garnitur	4,8	8,36	9,85

(Premog smo računali na enega mestnega prebivalca, pohištvo pa na 1.000 prebivalcev.)

Posebno izrazit in ugoden je porast potrošnje tekstila, ki je bil vse povojno razdobje nizek.

Na povečanje potrošnje industrijskih izdelkov je vplival tudi porast potrošniških kreditov, ki jih potrošniki bolj jemljejo posebno za opremo gospodinjstev in druge trajnejše dobrine. V osmih mesecih letošnjega leta se je v primerjavi z osmimi meseci l. 1956 gibal porast potrošniških kreditov takole:

1-letni za 28 odstotkov,
2-letni za 387 odstotkov,
3-letni za 156 odstotkov.

Sladkorja trošimo znatno več, mesa pa manj

Do sprememb je prišlo tudi v sami prehrani. Med drugim je treba zabeležiti nadaljnje povečanje potrošnje pšenice (na račun koruze), vrtnin in jajc, posebno pa sladkorja (l. 1953 je porabil vsak prebivalec povprečno po 8 kg sladkorja, letos pa 13 kg).

Po drugi strani se je letos občutno znižala potrošnja mesa pri mestnem prebivalstvu (od 29,4 na približno 25 kg na prebivalca).

Eden izmed vzrokov za zmanjšanje potrošnje je zmanjšanje sklada živine v lanskem letu zaradi pomanjkanja živinske krme. Prav tako pa je vplival tudi izvoz. Obseg izvoza presega v zadnjih mesecih možnosti zmanjšanega živinskega sklada in tako otežkoča preskrbo domačih tržišč in povzroča občutno podražitev in zmanjšanje notranje potrošnje. Razen tega je včasih izvoz tudi nesmotrn: namesto izdelkov izvažamo žive prašiče, tudi delež mladih živali je prevelik.

To terja, da bomo morali izvoz mesa v prihodnjih mesecih posebno pozorno spremljati in kontrolirati zaradi zagotovitve normalne preskrbe notranjega tržišča.